

УДК 615.814.1

DOI <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2023-3-5>

Геннадій ЧУПРИНА

доктор медичних наук, професор кафедри загальномедичних дисциплін, Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, Україна, індекс 02000 (gen7chupryna@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1351-015X>

Віталій СЕРЕДА

кандидат медичних наук, завідувач кафедри загальномедичних дисциплін, Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, Україна, індекс 02000 (servit1967@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2498-0333>

Володимир КРАСНОВ

кандидат медичних наук, доцент кафедри стоматології, Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, Україна, індекс 02000 (vladymyr.krasnov@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6355-6848>

Володимир НОВОШИЦЬКИЙ

кандидат медичних наук, доцент кафедри стоматології, Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, Україна, індекс 02000 (kab413@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2334-2797>

Gennadii CHUPRYNA

Doctor of Medical Sciences, Professor at the Department of General Medical Disciplines, Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska Str., Kyiv, Ukraine, postal code 02000 (gen7chupryna@gmail.com)

Vitaly SEREDA

Candidate of Medical Sciences, Head of the Department of General Medical Disciplines, Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska Str., Kyiv, Ukraine, postal code 02000 (servit1967@gmail.com)

Volodymyr KRASNOV

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor at the Department of Stomatology, Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska Str., Kyiv, Ukraine, postal code 02000 (vladymyr.krasnov@gmail.com)

Volodymyr NOVOSHYTSKYI

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor at the Department of Stomatology, Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska Str., Kyiv, Ukraine, postal code 02000 (kab413@ukr.net)

Бібліографічний опис статті: Чуприна Г., Серед В., Краснов В., Новошицький В. Застосування рефлексотерапії за методом «балансування гексаграм» в комплексній реабілітації хронічного холециститу з цефалгічним синдромом. *Сучасна медицина, фармація та психологічне здоров'я*. 2023. Вип. 3 (12). С. 31–35. DOI: <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2023-3-5>

Bibliographic description of the article: Chupryna, G., Sereda V., Krasnov V., Novoshytskyi V. (2023). Zastosuvannia refleksoterapii za metodom «balansuvannia heksahram» v kompleksnii rehabilitatsii khronichnoho kholetsestytu z tsefalhichnym syndromom [Application of reflexotherapy according to the "hexagram balancing" method in the combined rehabilitation of chronic cholecystitis with cephalogic syndrome]. *Suchasna medytsyna, farmatsiia ta psykholohichne zdorovia – Modern medicine, pharmacy and psychological health*, 3 (12). С. 31–35. DOI: <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2023-3-5>

**ЗАСТОСУВАННЯ РЕФЛЕКСОТЕРАПІЇ ЗА МЕТОДОМ «БАЛАНСУВАННЯ ГЕКСАГРАМ»
В КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХРОНІЧНОГО ХОЛЕЦЕСТИТУ З ЦЕФАЛГІЧНИМ СИНДРОМОМ**

Анотація. У статті піднімаються такі актуальні питання – тема цефалгій. Різні захворювання, особливо ті, що протікають з больовим синдромом, проявляються затяжним перебігом. Часто це буває, коли є якась вісцерогенна проблема, що ускладнює ситуацію: супутня патологія на тлі, наприклад, холециститу. Медикаментозні методи лікування

тоді не є повною мірою ефективними, тому слід вдаватися до немедикаментозних технологій комплексного лікування. Серед таких методів у комплексній реабілітації цефалгій користуються переважно методи рефлексотерапії.

Рефлексотерапія при цефалгіях показана як завдяки своїм потужним протибольовим механізмам, так і за рахунок того, що вона здатна поліпшити психоемоційний стан, і здатна зняти зайву патологічну імпульсацію, переважно вагусну, яка виникає на тлі патології ураженого органу і викликає пролонгацію цефалгії.

Також у статті викладено основні теоретичні принципи методу «балансування гексаграм» та його практичну реалізацію. Крім того наведено клінічний випадок: цефалгічний синдром скроневої ділянки при наявності супутнього захворювання - хронічного холециститу. Розглянуто клінічний діагноз. Викладено методи синдромальної акупунктурної діагностики, детально охарактеризовано складові синдромального акупунктурного діагнозу, дано опис акупунктурної корекції, розглянуто особливості «сприятливої» гексаграми.

Мета. Розглянути особливості застосування рефлексотерапії за методом «балансування гексаграм» в комплексній реабілітації хронічного холециститу з цефалгічним синдромом.

Наукова новизна. Вперше в нашій країні використано методу складання акупунктурних рецептів і акупунктуру за методом «балансування гексаграм» в комплексній реабілітації хронічного холециститу з цефалгічним синдромом.

Методи. Ми розглядаємо один клінічний випадок застосування рефлексотерапії за методом «балансування гексаграм» в комплексній реабілітації хронічного холециститу з цефалгічним синдромом. Використані методи клінічного од'єктивного неврологічного обстеження, метод синдромальної діагностики традиційної Китайської медицини, метод діагностики по пульсу, метод діагностики по язичку.

Результати. В результаті лікування за методом «балансування гексаграм» стан хворої поліпшився: зменшилась інтенсивність головного болю, дратівливості, розладів сну, гіркоти у роті.

Висновки. 1. У практиці невропатолога та рефлексотерапевта зустрічаються хворі на хронічний холецистит з вісцero-рефлекторним головним болем, причому методи рефлексотерапії ефективні, насамперед, коли цю проблему стимулюють психогенні фактори.

2. У комплексі лікувальних заходів при хронічному холециститі з вісцero-рефлекторним головним болем ефективним може бути застосування акупунктурного методу «балансування гексаграм».

Ключові слова: вісцero-рефлекторний головний біль при хронічному холециститі, реабілітація, рефлексотерапія, метод «балансування гексаграм».

APPLICATION OF REFLEXOTHERAPY OF «HEXAGRAM BALANCING» METHOD IN THE COMBINED REHABILITATION OF CHRONIC CHOLECESTITIS WITH CEPHALOGIC SYNDROME

Abstract. The article raises the following topical issues – the topic of cephalgia. Various diseases, especially those that occur with a pain syndrome, manifest themselves in a protracted course. It often happens when there is some viscerogenic problem that complicates the situation: a concomitant pathology on the background of, for example, cholecystitis. Medicinal methods of treatment are then not fully effective, so non-medicinal technologies of complex treatment should be resorted to. Among such methods in the complex rehabilitation of cephalgia, reflexotherapy methods are respected.

Reflexotherapy for cephalgias is shown both due to its powerful pain-relieving mechanisms and due to the fact that it is able to improve the psycho-emotional state and is able to remove excessive pathological impulses, mainly vagal, which occurs against the background of the pathology of the affected organ and causes the prolongation of cephalgias.

The article also outlines the main theoretical principles of the "balancing hexagrams" method and its practical implementation. In addition, a clinical case is presented: cephalic syndrome of the temporal region in the presence of a concomitant disease - chronic cholecystitis. The clinical diagnosis was considered. The methods of syndromal acupuncture diagnosis are described, the components of syndromal acupuncture diagnosis are described in detail, the description of acupuncture correction is given, and the features of the "favorable" hexagram are considered.

Purpose. To consider the features of the use of reflexotherapy using the method of "balancing hexagrams" in the complex rehabilitation of chronic cholecystitis with cephalic syndrome.

Scientific novelty. For the first time in our country, the technique of compiling acupuncture prescriptions and acupuncture using the method of "balancing hexagrams" was used in the complex rehabilitation of chronic cholecystitis with cephalic syndrome.

Methods. We consider one clinical case of the use of reflexology using the method of "balancing hexagrams" in the complex rehabilitation of chronic cholecystitis with cephalic syndrome. Used methods of clinical objective neurological examination, syndromic diagnosis method of traditional Chinese medicine, pulse diagnosis method, tongue diagnosis method.

Results. As a result of treatment using the "balancing hexagrams" method, the patient's condition improved: the intensity of headache, irritability, sleep disorders, and bitterness in the mouth decreased.

Conclusions. 1. Patients with chronic cholecystitis and visceroreflex headache are encountered in the practice of a neurologist and a reflexologist, and reflexotherapy methods are effective, first of all, under the influence of psychogenic factors, when stress stimulate this problem.

2. In the complex of treatment measures for chronic cholecystitis with visceroreflex headache, the use of acupuncture method "balancing hexagrams" can be effective.

Key words: visceroreflex headache in chronic cholecystitis, rehabilitation, reflexotherapy, "balancing hexagrams" method.

Topicality. Complex treatment using reflextherapy methods has been used for a long time, not only in the case of neurological diseases, при больових синдромах, when reflexotherapy is most indicated due to

its powerful pain-relieving effects, but also in various psychosomatic disorders [6, 7, 9, 10, 11].

Modern studies have really shown that reflexotherapy methods are effective in the complex treatment of

many disorders of the gastrointestinal tract, including gastralgia, chronic cholecystitis, gastropptosis, gastritis, peptic ulcer disease [1]. Reflexotherapy is effective for many diseases of the gastrointestinal tract, because it is innervated mainly by the autonomic nervous system, but primarily when there is a psycho-emotional component (stress) in its etiology. Abundant vagal innervation of the gastrointestinal tract contributes to the fact that in some diseases (for example, chronic cholecystitis) excessive long-term irritation of the vagus nerve occurs, which can be one of the reasons for the occurrence and maintenance of cephalalgia in the temporal region [2, 5].

Below, we would like to cite a clinical case where a complex approach was used to treat a patient with chronic cholecystitis with visceroreflex headache using reflexotherapy methods, in particular the method of "balancing hexagrams".

Presentation of the main material. The method of "balancing hexagrams" is one of the methods of compiling acupuncture prescriptions [12], of which there are many in the practice of acupuncture. It is used as an adjunct to basic acupuncture treatment. The main task of the "balancing hexagrams" method is to change the state of the "affected" acupuncture meridian and the corresponding "affected hexagram" to the energy state of the "favorable" hexagram, and thus a positive change in the CHI (vital energy) of the "affected" acupuncture meridian, corresponding it of an organ and CHI of the whole organism [12]. The main theoretical principles of the "balancing hexagrams" method: 20 hexagrams are selected from the "full set" – 64 hexagrams of I Ching, based on a multifaceted analysis of hexagrams. The first thing to do using this method is to find the "affected" acupuncture meridian based on acupuncture diagnostic methods. Then you need to pick up, in accordance with it, the "affected" hexagram. And then, from 20 possible options, choose a "favorable" hexagram [12].

What should be paid attention to when choosing a "favorable" hexagram: the correspondence between the patient's clinical symptoms and the used strokes of the "afflicted" hexagram; for the presence of a quick or delayed clinical positive effect after using the "favorable" hexagram; in accordance with the "favorable" hexagram of the acupuncture season; the results of the analysis of the "favorable" hexagram (its upper and lower trigrams in accordance with the ideas about the theories of Wu-Xing, YIN-YANG, the location of the trigrams, the functions of the trigrams; the results of the analysis of the "afflicted" hexagram [12].

Features of the clinical application of the "balancing hexagrams" method – we would like to draw your attention to the fact that it is designed to enhance the effect of using other acupuncture methods. Therefore, acupuncture using this method is not often used. The total number of procedures according to it is 1 session

per week of acupuncture treatment. If we talk about the absolute number of procedures according to it, then in our practice we conducted them from 1 to 4, depending on the total duration of the course of acupuncture therapy [8, 12]. It is necessary to make full use of the possibilities of the general action of the "favorable" hexagram. It is desirable to ensure that the "image" and "symbol" of the "favorable" hexagram corresponds to the functional state that will occur with the patient during treatment.

The most common method of analysis in traditional Chinese medicine is, namely, the method of "image" and "symbol", according to which trigrams and hexagrams reflect different aspects of life, for example: different family members, different seasons, body parts, organs, functions, different acupuncture meridians, functional states, pathological changes. In terms of the graphic representation of the "favorable" hexagram, it is necessary to take into account the main movements of the CHI in the pathological process of the patient (the upper and lower trigrams and the "opposite" lines of both hexagrams in the aspect of raising the CHI up or lowering the CHI down, which is often necessary in the acupuncture correction of patients). Regarding the location of the hexagram lines, we know, thanks to the works of Wen Wang and Wu Wang, the founders of this method, that when the YIN and YANG lines within one hexagram occupy the middle positions, this is called "middle harmony", and that these hexagrams, when applied as "auspicious", they have privileges over other hexagrams of the I Ching [4].

Clinical case: patient V., woman, 28 years old, consulted a neurologist and reflexologist in 2018, after she underwent a course of treatment by a neurologist and a reflexologist using basic neurological and reflexotherapy treatment, complaining of bitterness in her mouth (chronic cholecystitis due to excess of shaoyang), dull aching chronic pains in the temples, more often on both sides, that worsen with increasing intensity of bitterness in her mouth and when the patient was irritated, under the influence of stress. Also disturbed sleep, periodic heaviness in the head and weakness in the legs, ringing in the ears, rush of blood to the face, redness in the eyes, bitter taste in the mouth, indigestion, dry throat, muscle spasms.

Clinical diagnosis: chronic cholecystitis; visceroreflex headache.

In traditional Chinese medicine, headaches in the temple area are classified as shaoyang headaches [5, 6, 10]. This is how the doctor-reflexologist considered them. That is, they arise as a result of an imbalance of the gallbladder system and its acupuncture meridian.

For acupuncture correction of pains classified as shaoyang headaches, corporal acupuncture points are used: SP 9 (Tai yang), GB 20 (Feng chi), GB 8 (Shuai gu), TE 23 (Si zhu kun), TE 20 (Jiao sun), TE 5 (Wai

guan), GB 41 (Zu lin qi), GB 43 (Xia xi). According to the "opposite hand" rule, acupuncture points are used: TE 1 (Guan chun). Micro-acupuncture systems are also used: auricular points: AP 35 (temple) and scalp zones: MS10 (front temporal line), MS11 (posterior temporal line). The patient underwent 10 reflexotherapy procedures, but the effect was incomplete.

We also determine the lesion of the gallbladder and the corresponding acupuncture meridian. The trigram corresponding to the gall bladder and gall bladder acupuncture meridian is Qian. When doubling the Qian trigram, we get the Qian hexagram, which corresponds to the gallbladder organ and its acupuncture meridian. Thus, the "affected hexagram", which we need to find using this method, is Qian (Fig. 1).

The tongue was pale, with reddening of its tip, with bluish edges, with a thin yellow-gray coating, there was a thin string pulse.

Acupuncture diagnosis: signs of damage to the gallbladder meridian, "liver" yin deficiency and hyperactive qi upward.

We choose a "favorable" hexagram for this condition: it is Zhong Fu, I Ching hexagram No. 61 (Fig. 2).

Evaluating Zhong Fu's hexagram No. 61 positively, it should be noted that the "affected hexagram" Qian corresponds to "Metal", as do both of her Qian trigrams,

6	████████	G 34	B 40
5	████████	G 38	B 60
4	████████	G 40	B 64
3	████████	G 41	B 65
2	████████	G 43	B 66
1	████████	G 44	B 67

Fig. 1. Correspondence in traditional Chinese medicine of the strokes of the "affected" Qian hexagram to the bladder and gall bladder acupuncture meridian points. [adapted by 12]

Fig. 2. The "favorable" hexagram for this condition is Zhong Fu, I Ching Hexagram No. 61 (with its upper trigram Xun and lower trigram Dui). [adapted by 12]

and the affected acupuncture channel of the gall bladder corresponds to "Tree". The upper trigram of the Zhong Fu - Xun hexagram corresponds to "Tree", and its lower trigram - Dui - corresponds to "Metal". That is, in the relationship of the trigrams, we have: "Wood" heals "Wood", and "Metal" controls "Wood".

In addition, hexagram No. 61 Zhong Fu is most effectively used for therapeutic purposes in autumn and winter.

General meaning of hexagram No. 61 Zhong Fu [4]:

- An egg. Time to cross a big river. Success. Time to be resilient. Dolphin will bring good luck.

Medical meaning (prognostic) of hexagram No. 61 Zhong Fu:

- YIN and YANG deficiency. Chronic diseases of Zhang organs. Headaches of different nature. Exhaustion. Heart failure. Death is possible.
- Stagnation of food. Viral diseases. Liver YAN excess. Abscesses Mensis dark blood with clots.

Indications for acupuncture treatment using the method of "balancing hexagrams": YIN and YANG deficiency. Headaches of different nature. Chronic diseases of Zhang organs. Exhaustion. Heart failure. Liver YAN excess.

Acupuncture prescription for this case: the patient is a woman, so we inject acupuncture points G 41, G 40 on the right side (Fig. 3), because her symptoms are generalized, without lateralization (bitterness in the mouth, headache in the temples on both sides). On the left side, we prick the acupuncture points Liv 3, Liv 4 (a paired channel that enhances the effect of the treatment, the acupuncture points for influence are similar to the number of lines of the "affected" hexagram).

Catamnesis: after a course of treatment using reflextherapy methods, the patient's condition improved: the intensity of headaches, irritability, sleep disorders, bitterness in the mouth became less severe.

Conclusions: 1. Patients with chronic cholecystitis and visceroreflex headache are encountered in the practice of a neurologist and a reflexologist, and reflexotherapy methods are effective, first of all, under the influence of psychogenic factors, when stress stimulate this problem.

Fig. 3 Acupuncture points for exposure. We choose points corresponding to the "opposite" (on the "affected" hexagram in relation to the "favorable" hexagram) - 3, 4 dashes for the acupuncture effect. [adapted by 12]

2. In the complex of treatment measures for chronic cholecystitis with viscerο-reflex headache, the use of acupuncture method "balancing hexagrams" can be effective.

Список використаних джерел:

1. Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту / Мачерет Є.Л., Бабич Є.Х., Мойсеєнко Л.Ю., Коваленко О.Є., Чуприна Г.М. // Методичні рекомендації: Київ, КМАПО, 2000. 15 с.
2. Мачерет Є. Л., Чуприна Г. М., Панікарський В.Г. [та ін.] Деякі механізми цефалгій (традиційні та сучасні погляди) / Збірник наук. пр. сп. КМАПО. – 2005. В. 14. К. 1. С. 703–708.
3. Мурашко Н.К., Довгий І.Л., Чуприна Г. М. [та ін.] Хронічний головний біль: клініка, діагностика та принципи лікування / Збірник наук. праць співроб. НМАПО ім. П.Л. Шупика. Київ: НМАПО. 2011. Вип. 20. Кн. 2. С. 348–354.
4. Свиридова Н., Морозова О., Чуприна Г., [та ін.] Рефлексотерапія: підручник за ред. Н. К. Свиридової, О. Г. Морозово. К.: ТОВ «Тропеа», 2023. Т. 4. 220 с.
5. Свиридова Н.К., Чуприна Г. М., Парнікоза Т.П., [та ін.] Лекція циклу спеціалізації з РТ «Цефалгії: клініка, діагностика та лікування» / Східно-Європ. неврол. журнал. 2018, №2(20). С. 12–18.
6. Свиридова Н., Чуприна Г., Парнікоза Т. [та ін.] Вибрані питання застосування методів рефлексотерапії у лікуванні больових синдромів [Посібник для лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти]. – К.: ТОВ «Тропеа», 2023. 202 с.
7. Чуприна Г. Використання рефлексотерапії в комплексному лікуванні захворювань нервової системи з больовим синдромом / Abstracts of XXVII International Scientific and Practical Conference «Current, modern and new ways of improving scientific solutions» (Florence, Italy, July 10–12, 2023), P. 78–79.
8. Чуприна Г., Свиридова Н., Ханенко Н., Середа В., Сулік Р. Використання рефлексотерапії в комплексному лікуванні хронічного холециститу з цефалгічним синдромом / Proceedings of the XXVII International Scientific and Practical Conference «Trends of young scientists regarding the development of science» (Edmonton, Canada, July 11–14, 2023), P. 112–113.
9. Acupuncture therapy for neurological diseases: a neurobiological view / Xia Y. [et al.]; eds. Y. Xia, X. Cao., G. Wu., J. Cheng. Beijing: Tsinghua university press and Berlin, Heidelberg: Springer Verlag, 2010. 474 p.
10. Chinese acupuncture and moxibustion. Shanghai: Publishing house of Sanghai University of TCM, 2002. 371 p.
11. Current research in acupuncture / Y. Xia [et al.]; eds. Y. Xia, G. Ding, G-C. Wu. New York: Springer science + Busness media, 2013. 731 p.
12. Twicken D. I Ching acupuncture. The balance method /clinical applications of the Ba Gua I Ching/ London and Philadelphia: Singing Dragon, 2012. 275 p.

References:

1. Zastosuvannya releksoterapii v kompleksnomu likuvanni zachvoryuvan shlunkovo-kyshkovogo traktu (2000). [The use of reflexotherapy in the complex treatment of diseases of the gastrointestinal tract] / Macheret E., Babych E., Moiseyenko L., Kovalenko O., Chupryna G. [Metodychni rekomendatsii]. – Kyiv, KMAPO, 2000. – 15 c.
2. Macheret E., Chupryna G., Panikarskiy V. [et al.] (2005). Deyaki mekhanizmy tsefalgiy (tradytsiyni ta suchasni poglyady) [Some Mechanisms of Cephalgia (Traditional and Modern Views)] / Збірник наук. пр. сп. КМАПО. – 2005. – В. 14. – К. 1. – С. 703–708.
3. Murashko N., Dovgyi I., Chupryna G. [et al.] (2011). Khronichnyi holovnyi bil: klinika, diahnostryka ta pryntsyepy likuvannya [Chronic headache: clinic, diagnosis and principles of treatment] / Zbirnyk naukovykh prats spivrobotnykiv NMAPO imeni P. L. Shupyka. Kyiv: NMAPO. 2011. Vypusk 20, knyga 2. P. 348–354.
4. Svyrydova N., Morozova O., Chupryna G. [et al.] (2023). Refleksoterapiya: pidruchnyk [Reflexotherapy: textbook]. Kyiv : TOV TROPEA, V. 4, 220 p. [in Ukrainian].
5. Svyrydova N., Chupryna G., Parnikoza T. [et al.] (2018). Lektsiya tsykladu spetsializatsii z RT «Tsefalgiy: klinika, diahnostryka ta likuvannya» [Lecture of RT specialization cycle "Cephalgia: clinic, diagnosis and treatment"] / Schidno-Evropeyskyi nevrologichnyi ghurnal. 2018, №2(20). P. 12–18.
6. Svyrydova N., Chupryna G., Parnikoza T. [et al.] (2023). Vybrani pytannay zastosuvannya metodiv releksoterapii u likuvanni bolovykh syndromiv [Selected issues of the application of reflexotherapy methods in the treatment of pain syndromes]. Kyiv : TOV TROPEA, 202 p. [in Ukrainian].
7. Chupryna G. (2023). Vykorystannya releksoterapii v kompleksnomu likuvanni zachvoryuvan nervovoi systemy z bolovym syndromom [The use of reflexotherapy in the complex treatment of diseases of the nervous system with pain syndrome] / Abstracts of XXVII International Scientific and Practical Conference «Current, modern and new ways of improving scientific solutions» (Florence, Italy, July 10–12, 2023), pp. 78–79 [in Ukrainian].
8. Chupryna G., Svyrydova N., Kchanenko N. [et al.] (2023). Vykorystannya releksoterapii v kompleksnomu likuvanni khronichnogo choletsystytu z tsefalgichnym syndromom [The use of reflexotherapy in the complex treatment of chronic cholecystitis with cephalic syndrome] / Proceedings of the XXVII International Scientific and Practical Conference «Trends of young scientists regarding the development of science» (Edmonton, Canada July 11–14, 2023), pp. 112–113 [in Ukrainian].
9. Acupuncture therapy for neurological diseases: a neurobiological view (2010) / Xia Y. [et al.]; eds. Y. Xia, X. Cao., G. Wu., J. Cheng. Beijing: Tsinghua university press and Berlin, Heidelberg: Springer Verlag, 474 p.
10. Chinese acupuncture and moxibustion (2002). Shanghai: Publishing house of Sanghai University of TCM. 371 p.
11. Current research in acupuncture (2013) / Y. Xia [et al.]; eds. Y. Xia, G. Ding, G-C. Wu. New York: Springer science + Busness media, 2013. 731 p.
12. Twicken D. (2012). I Ching acupuncture. The balance method /clinical applications of the Ba Gua I Ching/ London and Philadelphia: Singing Dragon. 275 p.